

Plaid digl uestg
IV

EDUCAZIUN SEXUALA PRESCRETTA DIL STADI

**Plaid per il di dils dretgs humans
10 da december 2011**

da
Msgr. dr. Vitus Huonder
Uestg da Cuera

Messadi per lètg e famiglia 1

*Quei plaid digl uestg sereferescha sin la 3. dumengia d'Advent,
e sa vegnir puplicaus en la pressa sin ils 11 da december 2011.*

Cuera, igl 1. da november 2011.

Frars e soras el Segner

La societad moderna anfla ella “*Declaraziun dils dretgs humans dallas naziuns unidas*” digl onn 1948 ina basa per ina convivenza ordinada dils pievels e dallas naziuns.¹ Per biaras cuminonzas statalas ei ella per aschidadir daventada ina directiva fundamentala per l’atgna legislaziun. Era ellas relaziuns multifaras sin palancau naziunal ed internaziunal sereferesch’ins sin ellas.

La Baselgia pren notizia dalla declaraziun dils dretgs humans. Ella mesira las declaraziuns e pretenziuns dalla convenziun vid la verdad dalla revelaziun divina. Ella accentuescha ch’ils dretgs humans ein d’applicar e d’interpretar mirond sin la dignitad ch’il carstgaun ha sco *creaziun divina*, mo era sco *maletg da Diu*. Ordavon als dretgs humans va adina il dretg divin.

---

¹ Conf. Plaid pil di dils dretgs humans 2009, plaid digl uestg I: plaid sur dalla diaconia 1, Cuera 2008

Ils dretgs humans stattan e crodan finalmein entras il respect avon il dretg divin.

Libertad da cunscienza e religiun

Denter ils dretgs humans gauda ord vesta cristiana il dretg dalla *libertad da cunscienza e religiun* in plaz special. Quei dretg tanghescha il coc pli intim dalla existenza humana: La relaziun dil carstgaun cun Diu e cugl uorden mundial divin. Pertgei cunscienza e religiun arvan il carstgaun per Diu e gidan el a s'orientar vid Diu ed ils camonds divins e da formar sia veta en concordanza cun la veglia dil Scaffider. Per saver dar a sia veta in senn final e saver rispunder en libertad al clom da Diu, drova il carstgaun quei ambient da libertad da cunscienza e religiun.

Dretgs humans – dretgs da geniturs

Stretgamein ligiai cun la libertad da cunscienza e religiun ein quels dretgs che pertuccan *lètg e famiglia*. La convenziun dils dretgs humans, aschia vegn ei confirmau, duei garantir che quels dretgs vegnan protegi. Neu da quei selain era *ils dretgs dils geniturs* deducir.

Ils dretgs da geniturs ein dretgs che sustegnan e promovon ils geniturs ellas stentas per *l'educaziun da lur affons*, oravontut cu ei va per intermediar valetas spirtalas. Leutier s'auda era ed oravontut il *dar vinavon l'atgna cardientscha*. Quei dretg astga en negin cass vegnir prius dils geniturs. Gnanc tgisà, il stadi modern discarga ils geniturs da biaras obligaziuns ella scolaziun e formaziun. La davosa decisiun, quei che pertucca l'educaziun, ei lur caussa. Surtut all'educaziun religiosa vegnan els a dar speciala atenziun, damai che mo la cardientscha sa dar al carstgaun il davos tegn e scuvierer ad el il senn dalla veta.

Muntada dall'educaziun sexuala

Ina muntada speciala survegn en quei connex l'educaziun dils carstgauns giuvens quei che pertucca la sexualitad. L'educaziun sexuala stat adina era en in connex religius ed ha da tener quen da quel. La sexualitad ei gie colligiada cul dar vinavon la veta e dat al carstgaun la pusseivladad, da collaborar cugl operar creativ divin. ² Ils geniturs ston pia esser cunscients dalla speciala responsablidad ch'els han per l'educaziun sexuala.

Il *sedepurtar sexual* dil carstgaun vegn ordinaus entras condaments ed ordinaziuns neu dalla revelaziun divina. Sia finamira ei che la veta matrimoniala e familiara gartegi. Ton il Veder sco il Niev Testament cuntgnan indicaziuns ed determinaziuns. La Baselia ha manteni e presentau ellas e dau ellas vinavon atras ils tschenteners.

---

² Conf. "Sco um e dunna ha el creau els" (Gen 1.27), in plaid tiel sacrament dalla lètg, brev pastorala per la cureisma 2011, Cuera 2011.

L'educaziun sexuala duei e sa buc ignorar quei uorden divin. Sin fundament da quel han ils geniturs il duer d'examinar ils plans d'instrucziun statals concernent l'educaziun sexuala. Sin fundament da quei uorden divin ein els era legitimai da renviar tut quei che stat els plans d'instrucziun en cuntradicziun cun la cardien-tscha.

Programs d'educaziun statals

En differentas tiaras ei il stadi els davos onns adina pli fetg s'engaschus ella educaziun sexuala ed el ha sviluppau programs corrispundents. El sa sin quei sector bein esser activs, sto denton respectar ils pugn da vesta religius ed ideologics da burgheis e burgheisas, risguardont en special ils dretgs dils geniturs.

Il svilup actual muossa denton ch'ei va en in'otra direcziun. *Sereferend sin mesiras preventivas encunter malsognas venericas*, vegnan concepts e programs sco-

---

lastics sviluppai che tuccan profundamein la veta d'affons e giuvenils e che violeschan finalmein la libertad da cunscienza e religiun. ³ En quei connex vegnan savens noziuns duvradas che carstgauns san mo grevamein ordinar ed interpretar, sch'els ein buc enconuschents en materia, noziuns, davos las qualas in'ideologia permissiva ei zuppada, sco denter auter gender mainstreaming, prevenziun, implementaziun dall'educaziun sexuala, egualitad da scadina orientaziun sexuala ed identitad sexuala. Sche nus analisein pli profundamein quellas noziuns, constatein nus: Il carstgaun giuven vegn entras tals programs allontanaus dalla tenuta cristiana en damondas dalla sexualitad. Ei vegn buca plidau da tener sesez a mistregn. Abstinenza e

---

³ Conf. L'allocuziun da papa Benedetg XVI a caschun dalla sentupada da Daniev culs commembers dil corps diplomatic acreditai alla s. Sedia dils 20 da schaner 2011: "Continuond cun mias ponderaziuns sai jeu buc surveser a moda tgeua en entgins stadis europeics in'otra attacca sin la libertad religiosa dalla famiglia, nua ch'ei vegn obligau da far part da cuors d'educaziun sexuala e civica, els quals ei vegn intermediau in aschinumnau maletg neutral dil carstgaun e dalla veta, che reflectescha en realitad in'antropologia che s'oppona alla cardientscha ed alla sauna raschun."

castiudad ein negin tema. Il cuntrari, entras vegnir intruidaus en certas praticas croda il carstgaun giuven el trend dalla dependenza da siu regl sexual.

Pretensiuns cristianas

Instituziuns statalas promovon aschia in'educaziun che destruescha il schurmetg natural dalla sexualitad d'in carstgaun, numnadamein il senn per turpetg. Sche quei senn per turpetg d'affons e giuvenils vegn tangaus entras quella moda d'instrucziun, periclitescha quei in saun svilup dalla persunalitad ed expona il carstgaun ad abus da tut gener. Da l'otra vart sa ei buc esser che affons e giuvenils vegnan animai en scola ad acziuns che san sut circumstanzas en auters connexs vegnir taxai sco abus sexuals.

Neu dalla vesta cristiana dil carstgaun eis ei da pretender en scola ina educaziun sexuala che respecta

en quei ambient sensibel la responsablidad primara dils geniturs. En scadin cass ston ils geniturs ver il dretg da schar dispensar lur affons dall'educaziun sexuala en scola.

Igl ei da remarcar specialmein che las pretensiuns che vegnan formuladas ella gender-ideologia sedrezzan encunter la natira humana. Ellas destrueschan igl uorden dalla scaffiziun. Destruir igl uorden dalla scaffiziun munta, destruir il carstgaun. Per quei essan nus obligai da far affrunt a talas intenziuns e da s'engaschar per ina formaziun ed educaziun che corrispunda alla revelaziun divina e che gida il carstgaun a viver ella libertad digl evangeli.

Examinar tut e mantener quei ch'ei bien

Ella lecziun dalla tiarza dumengia d'Advent ord l'emprema brev a quels da Tessalonic, animescha s.

Paul ils cristians d'examinar tut e da mantener quei ch'ei bien (conf. 1 Tes 5,21). El admonescha els era da sepertgirar da scadina specia dil mal (1 Tes 5,22). Oz lein nus applicar quels plaids sin quei che vegn presentau ed imponiu a nus d'entgins stadis ed entginas regenzas sco model d'educaziun concernent la sexualitad.

Bugen prendein nus encunter il giavisch digl apiel: "Il Diu dalla pasch vegli sanctificar vus trasatras. E tut vies esser, il spért, l'olma ed il tgierp duei vegnir pertgiraus senza menda per la vegnida da Niessegner Jesus Kristus." (1 Tes 5.23).

Cun quels plaids lein nus oravontut cugl agid dalla mumma da Diu sepreparar sin la fiasta da Nadal ed ir encunter al Segner e Spindrader Jesus Kristus. Leutier admettel jeu a vus tuts mia benedicziun episcopala e salidel cordialmein

+ Vitus, uestg da Cuera